

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ ТА СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра тюркської філології

Курсова робота

з тюркської філології на тему:

ФОРМАЛЬНІ ТА СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ
МІЖМОВНОЇ ОМОНІМІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ТУРЕЦЬКОЇ ТА
УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

Студентки групи Птур 13-19

Факультету східної і слов'янської філології

денної форми здобуття освіти

Освітньої програми:

Турецька мова і література та переклад,
друга східна мова, західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.068 Східні мови та

літератури (переклад включно),

перша – турецька

Джим Анастасії Миколаївни

Науковий керівник:

К.філолог.н.,доц.

доц.Пілик В. В.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1.ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ МІЖМОВНОЇ ОМОНІМІЇ	6
1.1. Визначення поняття та явища омонімії в мовознавстві.....	6
1.2. Визначення поняття омонімії в турецькому мовознавстві	7
1.3. Поняття міжмовної омонімії та проблема «хибних друзів перекладача»	11
1.4 .Класифікація міжмовних паралелей	14
РОЗДІЛ 2.УКРАЇНСЬКО-ТУРЕЦЬКА ЛЕКСИЧНА ОМОНІМІЯ У СТРУКТУРНО- СЕМАНТИЧНОМУ АСПЕКТІ.....	19
2.1. Види класифікації міжмовних омонімів.....	19
2.2.Структурно-семантичний аналіз	21
2.2.1.Функціональний аналіз.....	23
Висновки до Розділу 2	26
ВИСНОВКИ.....	28
ÖZET.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	32
Додаток 1.....	36

ВСТУП

Значною особливістю століття інформаційних технологій стає взаємодія та взаємовплив схожості націй, культур та мов з одного боку – та їх еволюційних унікальностей самобутнього життя та національної мови з іншого. При вивченні турецької мови багато хто стикається з проблемою хибного тлумачення слів, в результаті чого мовні звички, які ми переносимо на іншу мовну систему, можуть негативно позначитися на освоєнні мови в цілому. «Помилкові/хибні друзі» перекладача або міжмовні омоніми – пара слів у двох мовах, схожих за написанням та/або вимовою, часто з подібною графічною або звуковою формою, але різними у значенні. Інтерес лінгвістів до проблеми міжмовної омонімії можна пояснити тим, що мозок людини влаштований таким чином, що, зустрівши поза контекстом слово зі знайомою графічною та фонетичною формою, він ставить знак рівності поруч з ним і асоціюється зі словом з рідної мови.

Внутрішньомовна омонімія з давніх-давен цікавила вчених лінгвістів, а в процесі становлення соціолінгвістики, етнолінгвістики, психолінгвістики омонімічні лексичні конструкції стали розглядатися, ще в 60-80-х рр. минулого століття у працях та до сьогодні (Демська, 2019; Навроцька, 2015; Чижикова, 2007). У світлі цієї парадигми, вчені змогли виявити існування унікальної системи засобів міжмовної омонімії (Сидорук, 2017; Лабенко, 2011;). «Хибні друзі перекладача» звернули на себе широку увагу фахівців лише на початку ХХ століття (М.Кесслер та Ж.Дерокінья, 1927). Вивчаючи цей термін, лінгвісти та перекладознавці встановили, що він включає багато явищ, такі як паронімію, омонімію, синонімію та інші. Міжмовна омонімія має унікальну специфіку і розглядається в суб'єктивному відображенні мовних явищ, що становить безперечний інтерес наук перекладознавства та лінгвістики.

Актуальність даного дослідження полягає у необхідності вивчення та акцентування уваги на складному явищі міжмовної омонімії. Міжмовна омонімія досить поширена, вводячи в оману не лише початківців, що

вивчають іноземну мову, а й досвідчених фахівців, філологів, у тому числі викладачів, перекладачів-професіоналів, лексикографів.

Метою даного дослідження є розгляд функціональних та структурно-семантичних особливостей українсько-турецької міжмовної омонімії.

Для досягнення сформульованої мети потрібно вирішити наступні завдання:

- висвітлити загальнонаукові підходи до визначення поняття «омонімія»

- дослідити поняття «хибні друзі перекладача» та «міжмовна омонімія»

- охарактеризувати групи «хибних друзів перекладача» залежно від причин їх виникнення

- класифікувати міжмовні відповідності омонімічного характеру за двома основними критеріями: за відповідністю у плані вираження та у плані змісту

- простежити функціональні та структурно-семантичні трансформації при перекладі

Об'єктом даного дослідження є лексичні міжмовні відповідності омонімічного характеру в українській та турецькій мовах

Предметом даного дослідження є формальні та структурно-семантичні особливості міжмовної омонімії на матеріалі турецької та української мов

Матеріалом дослідження є дефініції та лексика відібрані зі словників (İ. Z. Eyuboğlu 'Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü', словник Турецького лінгвістичного товариства онлайн "Türkçe Sözlük", Мельничук О.С. Етимологічний словник української мови, Огієнко Митрополит Іларіон Етимологічно - семантичний словник української мови, Русанівський В.М. Українська мова : енциклопедія).

У роботі застосовано такі **методи дослідження**: метод критичного аналізу, індуктивний метод, який визначив напрямок дослідження від

накопичення мовленнєвого матеріалу до його систематизації та встановлення закономірностей у функціях мовленнєвих одиниць, відбір і аналіз омонімічних одиниць проводили за допомогою методу суцільної вибірки та аналізу визначень. Метод компонентного аналізу дозволив розкласти семантичну структуру на мінімальні значущі одиниці, щоб виявити семантичні відмінності між гомогенними омонімами.

Наукова новизна полягає у вивченні та перекладі міжмовних омонімічних конструкцій у різних дискурсах від наукового стилю до повсякденної лексики. Вперше міжмовні омоніми були охарактеризовані в плані вираження та семантичної структури.

Практичне значення полягає у тому, що матеріали нашого дослідження можуть бути застосовані в практиці викладання турецької мови, у лекційних курсах із загального мовознавства, лексикології турецької мови, а також у розв'язанні практичних проблем, пов'язаних з турецько-українським перекладом текстів. Матеріал представлений у роботі може бути основою складання словника українсько-турецьких омонімів.

Структура курсової роботи: вступ, 1 і 2 розділи, висновки, анотація іноземною мовою, список використаних джерел із 34 найменування. Загальний обсяг – 37 сторінок.

РОЗДІЛ 1.ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ МІЖМОВНОЇ ОМОНІМІЇ

1.1. Визначення поняття та явища омонімії в мовознавстві

Омонімія є унікальним явищем, властивим усім мовам і характеризує лексикосемантичну систему кожної з них. Ще Платон торкався питань унікальних якостей тих самих слів бути виразниками різних значень. В енциклопедіях з мовознавства дається таке визначення: «Омонімія (від грец. *ὀμωνυμία* – однойменність) – звуковий збіг різних мовних одиниць, значення яких не пов'язане один з одним» («Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія», 2011).

Розбіжності у визначенні омонімії викликані поглядами лінгвістів щодо розуміння мовної форми. Багато дослідників обмежують її звуковою оболонкою слова, інші вчені розширюють поняття форми, включаючи й графічне зображення. Цим пояснюється існування різних класифікацій омонімів, що враховують відмінності за формою, ступінь збігу форми, а також належність омонімів до тієї самої чи іншої частини мови.

Одні лінгвісти (Чайка О., 2008) відносять до омонімів пари слів лише різного походження, однаковий звуковий склад яких пояснюється причинами історичного характеру (фонетичними змінами, запозиченням, словотворчими процесами).

Інші мовознавці (Турчина А., 2013) відносять до омонімів, крім названих вище, також лексичні пари з тотожним звуковим складом, що виникли внаслідок розпаду колись єдиного слова (розпад полісемії);

Думку про те, що омоніми заслуговують на таку ж увагу, як і інші мовні одиниці, вперше висловив Л. А. Булаховський (1978). На сьогоднішній день у мові відомо щонайменше три шляхи появи омонімів.

1. В результаті фонетичного зближення, тобто збігу слів, що раніше відрізнялися за звучанням; 2. Внаслідок семантичного розмежування, тобто розбіжності значень одного й того ж слова (розпад полісемії); 3. Шляхом

запозичення або утворення нових слів, що збігаються за звучанням зі словами, що вже є в мові.

При вивченні явища омонімії прийнято виділяти такі категорії: омофони, омографи та омоформи.

Омофони — слова, які однаково звучать, але пишуться по-різному. В українській мові — ‘заселяти – засиляти’, ‘спиться – спиця’, ‘мине – мене’. Ці слова збігаються у вимові завдяки оглушенню дзвінких приголосних у кінці слова й перед глухими. Омофонів в українській мові порівняно небагато через фонетичний правопис. Отже, поява омофонів пов'язана з дією фонетичних законів. Омофони є предметом вивчення не лексикології, а фонетики.

Омографи — це слова, які однаково пишуться, але по-різному вимовляються. Зазвичай вони мають наголос на різних складах: ‘наси́п – на́сип, ‘за́мок – замо́к’. У сучасній українській мові більше тисячі пар омографів.

Омоформи — це слова, які збігаються лише в одній граматичній формі (рідше в кількох). В українській мові: 1. Мила – прикметник ; Мила–дієслово (Олійник І.С ,1973).

1.2. Визначення поняття омонімії в турецькому мовознавстві

Турецькі лінгвісти також не залишили без уваги питання омонімії. У турецькій лінгвістиці питання омонімії не піддавалися спеціальному вивченню та розглядалися лише формально у граматиках турецької мови З. Коркмаз, Д. Кімай, Д. Туфан та інших вчених.

Для позначення терміна «омонімія» в турецькій мові використовують такі слова, як *sesteşlik/eşseslilik/eşadlılık*, а омоніми називаються відповідно *sesteşli/eşsesli/eşadlı kelimeler*. Туфан Демір (2006) у довіднику з турецького мовознавства так характеризує явище омонімії: «Вираз різних за змістом понять словами, які мають однаковий звуковий склад, називають омонімією,

а такі слова – омонімами. Незважаючи на те, що графічне та звукове оформлення цих слів ідентичне, значення їх різняться». Дещо ширше визначення ми бачимо у Догана Гюная, який стверджує: «Омонімія виражає відношення між двома або більше словами, що мають однакову форму, але різний зміст» (2007). Очевидно, що це визначення, на відміну від попередніх, не виключає можливості віднести до розряду омонімів омографи та омофони.

Поява омонімів у мові може бути викликана різними причинами. У турецькій мові омоніми найчастіше виникають внаслідок запозичення слів.

Омоніми, які з'явилися в результаті запозичень, можна розділити на три групи:

1. Омоніми, лише один з яких запозичений; Наприклад: *saz* (тюрк. – «очерет») - *saz* («*saz*», від перс. *sâz*).

2. Омоніми, запозичені з різних мов; Наприклад, пара омонімів від *taç* («корона», від перс. *tâc*) – від англ. *touch*), *kola* («крохмаль», від іт. *colla*) – *kola* («кола», від фр. *cola*),

3. Омоніми, запозичені з однієї мови, але походять від різних слів; Наприклад: *far* («фара», від франц. *phare*) – *far* («рум'яна», від франц. *fard*).

Омоніми виникають і в результаті конверсії, тобто переходу слова з однієї частини мови до іншої. Слово при цьому набуває нових граматичних ознак. Таким чином утворилися іменники *kaymak* «вершки», *yemek* «їжа», *çakmak* «запальничка» від дієслів *kaymak* «ковзати», *yemek* «їсти», *çakmak* «встромити» відповідно. Слід зазначити, що дані іменники втратили свої дієслівні ознаки і набули категорії, властиві імені, а саме категорії відмінка, числа і належності (*yemeğe davet etmek* «запросити на обід», *işlemeli çakmaklar* «різні запальнички»).

Ще одним джерелом омонімії є розпад полісемії – розрив первинної єдиної семантики багатозначного слова. Прикладом може бути слово *Pazar* «Неділя», що походить від слова *pazar* зі значенням «ринок, базар», що відходить до перського *râzâr* «місце торгівлі їстівними продуктами».

Розбіжність значень багатозначного слова відбувається поступово, тому в ряді випадків існують різні точки зору з приводу того, чи вважати різні значення незалежними словами-омонімами або об'єднувати їх у складі одного багатозначного слова. Ці відмінності показані й у словниках. Так, в етимологічному словнику Ісмета Зекі Ейубоглу (1991) , а також у словнику, що видається Турецьким лінгвістичним суспільством (2005).

Фонетичні зміни в мові теж можуть призвести до збігу слів, що спочатку відрізнялися за звучанням. Так, дієслово *yüzmek* «здирати шкіру» стало омонімічне до дієслова *yüzmek* «плавати», можливо, в результаті приєднання до первісної основи *üz-* приголосного *y* .

За останні роки омонімія у турецькій мові розглядається Е.Х. Мініахметовою, авторка робить спробу виявити та класифікувати різні форми лексичної омонімії, а також вона звертає увагу на необхідність дослідження суміжних з нею явищ на інших рівнях мови, фонетичному та морфологічному, що дозволить систематизувати різницю типів омонімії та проведення додаткових досліджень у галузі лексичної системи мови

Зокрема Е.Х. Мініахметова, використовуючи класифікацію В.Г. Горбаня, що класифікує омоніми турецької мови за такими видами:

- 1) лексичні омоніми;
- 2) морфологічні чи граматичні омоніми (омоформи);
- 3) фонетичні омоніми (омофони);
- 4) графічні омоніми (омографи).

1. Лексичними омонімами турецької мови називаються слова, що належать до однієї частини мови, що мають різні, один з одним не пов'язані значення та фонетично збігаються в граматично тотожних формах. У словниках їх зазначають римськими цифрами. Наприклад:

tuş I – клавіша;

tuş II – туше

yaşlı I – літній, немолодий;

yaşlı II – у сльозах

Розрізняють два типи лексичних омонімів: повні (абсолютні) та неповні (часткові).

Повні лексичні омоніми є словами одного граматичного класу, в них збігається вся система форм. Наприклад:

çay I – чай;

çay II – річка

çay-ı – чаю; річки (знахідний відмінок);

çay-ın – у чаю; у річки (родовий відмінок);

çay-ım – мій чай; моя річка.

Неповні омоніми характеризуються тим, що такі, що відрізняються за значенням слова, відносяться до різних частин мови і співпадають у звучанні та написанні не в усіх граматичних формах. Наприклад:

ben I – родимка;

ben II - я

ben-ım – моя родимка;

ben-im – мій, моя, моя;

ben-ler – родимки,

Разом з омонімією зазвичай розглядаються суміжні з нею явища, що відносяться до звукової та графічної сторони мовлення, - омофони, омографи та омоформи.

Фонетичні омоніми або омофони – це слова, які пишуться по-різному, але звучать однаково. Наприклад: *öyle* (такий, подібний) – *öğle* (полудень); *güney* (захід сонця, захід) – *grup* (група); *eyer* (сідло) - *eğer* (якщо); *ya* (а, що) – *yağ* (масло).

Граматичні омоніми або омоформи – це слова, що збігаються у звучанні та написанні лише в окремих формах. Прикладами омоформ можуть служити іменники, прикметники, числівники та дієслова у наказовому способі 2-го особи єдиного чи множинного чисел:

aç – голодний, *aç* – відкрий;

bin – тисяча, *bin* – сядь;

alın – лоб, *alın* – купіть;

kalın – товстий, *kalın* – залиштеся;

Графічні омоніми або омографи - це слова, що мають однакове написання, але різне звучання та значення. Такий вид омонімів у турецькій мові зустрічається рідко, наприклад:

h'ayır – ні, *hay'ır* – добро

'artık – вже, *art'ık* – відходи

y'azın – літо, *ya'zın* – література

Не відносяться до омонімів і пари слів, одне з яких містить графічний â-циркумфлекс, як наприклад: *yar* (скеля) – *yâr* (коханий), *aşık* (над'яткова кістка) – *âşık* (закоханий), *hala* (тітка) – *hâlâ* (досі), *adet* (число; штука) – *âdet* (звичай), *kar* (сніг) – *kâr* (вигода), *alem* (прапор) – *âlem* (світ), *dahi* (також) – *dâhi* (геній) і т.д. Цікаво відзначити той факт, що одна з функцій циркумфлекса в системі турецької орфографії полягає якраз у тому, щоб розділяти на папері подібні до написання, але різні за своїм значенням та вимовою слова.

Явище омонімії оцінюється переважно негативно деякими дослідниками, оскільки омонімія, на їхній погляд, заважає розумінню.

Проте в цілому багато мовознавців сходяться на тому, що створювану омонімами можливість двозначності не слід перебільшувати, оскільки слова в мові використовуються не ізольовано (Мініахметова, 2007, с. 206-214)

1.3. Поняття міжмовної омонімії та проблема «хибних друзів перекладача»

Вище мова йшла про омонімію внутрішньомовну, але слова двох різних мов можуть мати різне значення при тотожному чи подібному зовнішньому (звуковому і/або графічному) відображенні. Такі слова називають міжмовними омонімами.

У неспоріднених мовах омоніми виникають, як правило, внаслідок випадкових збігів. Вони не мають спільності походження та семантичного споріднення.

Можливі два способи пояснення причин появи міжмовних омонімів: випадкові збіги звучань у мовах, що практично не контактують, та збіги не випадкові, зумовлені наступними змінами в семантиці генетично споріднених однокорневих слів.

Міжмовні омоніми, на думку І. Фаріон це «ті самі ключі, що відмикають зовсім іншу реальність» (Фаріон, 2013)

Деякі автори виділяють таке значення: міжмовні омоніми як слова двох (або більше) контактуючих мов, що збігаються за звуковою або графічною формою та різняться за значенням. (Філак, 2002)

В теорії перекладу міжмовні омоніми часто називають «хибними друзями перекладача». Однак низка дослідників вважає, що поняття «хибних друзів перекладача» значно ширше, ніж «міжмовні омоніми»: воно включає до свого складу всі лексичні одиниці, які можуть викликати неправильні асоціації – міжмовні омоніми, міжмовні пароніми, етимологічні дублети та ін.

По-справжньому системне та широке вивчення подібних міжмовних відповідностей розпочалося з 1928 року, з роботи М. Кесслера та Ж. Дерокіні на матеріалі французько-англійських та англо-французьких паралелей. Ними ж був введений термін – *faux amis du traducteur* («хибні друзі перекладача») – нині стандартний, загальноновживаний та виділено два типи «хибних друзів перекладача»:

- 1) «повністю хибні» зі подібною орфографією та семантикою
- 2) «частково хибні» зі подібною орфографією та переважно із загальною семантикою.

За визначенням М. Кесслера і Ж. Дерокіні, «хибні друзі перекладача» – це «слова, ідентичні зовнішньому оформленню у двох або кількох мовах, але мають різне значення» (1927). Той фактор, що в процесі розвитку мови

лексичні одиниці можуть зазнавати як семантичних, так і стилістичних змін, причому в кожній мові по-своєму, завжди необхідно враховувати, адже можна допустити смислові спотворення або стилістичні неточності при перекладі.

Саме тому міжмовні еквіваленти, як уже зазначалося раніше, з повним правом називають «підступними пастками» для перекладача

Фальшиві друзі поділяються на такі типи:

1-кальки зі зміною значення, повні «хибні друзі»: слово/вираз, запозичене з іноземної мови, може набути нового значення, якого воно не має в мові-донора (Al-Wahy 2009, с. 111). Само собою зрозуміло, що чим сильніша схожість між двома мовами, тим більший потенціал плутанини. Такі випадки можна розглядати як «орфографічні фальшиві друзі» (Gouws та ін., 2004, с. 799).

2- Кальки з одним значенням, часткові «хибні друзі»: споріднені слова, що мають одне значення, але відрізняються одним або кількома іншими значеннями. Форма з двома різними значеннями, пов'язаними омонімією, може призвести до різних значень в одному виразі в одній мові. «Оскільки слова-омоніми зазвичай не мають однакової форми при перекладі на іншу мову, запозичений переклад такої ідіоми призведе до часткової фальшивої дружби» (Al Wahy, 2009, с. 113). Вони можуть бути спорідненими, але можуть мати протилежні значення (Gouws , 2004, с. 801).

3. Культурні та стилістичні «хибні друзі»: слова, які демонструють культурні чи стилістичні відмінності, навіть якщо вони мають однакове ідіоматичне значення (Al-Wahy, 2009; Gouws та ін., 2004; Granger, Swallow, 1988).

Запозичення є частим джерелом часткових/повних «хибних друзів». Запозичені слова утворюються «шляхом адаптації вихідного слова до цільової вимови та морфології» (Newmark, 1988). Вони поглинаються іноземними мовами — щоб заповнити лексичні прогалини — щоб дати назви новим об'єктам чи явищам, у зв'язку з постійним розвитком

технологій (Uzun та Salihoglu, 2009), або щоб слідувати тенденціям, чи додати певну престижну цінність до тексту для додаткової складності або «для збагачення мови» (O'Neill and Casanovas Catalá, 1997, с. 104). Яким би не був мотив, запозичення може навіть призвести до того, що запозичені слова перевищать кількість слів рідної мови.

Міжмовним омонімічним лексемам більш відповідає термін, уведений та запропонований професором Паламарчуком О.Л., – "підступні друзі перекладача" , як лексичні одиниці, які стоять на заваді тотожності, відповідності оригінального тексту з перекладом. І надалі нами буде використано загальноживаний термін "міжмовні омоніми" та термін "підступні друзі перекладача". Міжмовні омоніми утворюють кілька груп, розбіжності між якими зумовлені фонемними, звуковими та структурноморфологічними ознаками. "Підступні друзі перекладача" можуть зустрічатися у всіх мовах, як близькоспоріднених (наприклад, між слов'янськими мовами або між германськими мовами тощо), так і у різних мовних групах (наприклад, романські (французька) – слов'янські (українська) тощо) (Паламарчук, 1995).

Безумовно, важко знайти термін, який охопив би одночасно явище міжмовної омонімії різних видів (омографи, омофони, омоформи), стилістичні та інші розбіжності.

Безліч термінів, запропонованих дослідниками для найменування міжмовних відповідностей омонімічного характеру, свідчать про складність даного явища, необхідність використання таких лінгвістичних методів, які дозволили б уникнути неоднозначності в інтерпретації категорії міжмовної омонімії.

1.4 .Класифікація міжмовних паралелей

Міжмовні омоніми умовно можна поділити на повні та неповні. Повними омонімами можуть бути лексеми, які належать до однієї абетки (наприклад, латиниці або кирилиці), а також до однієї і тієї самої частини

мови у всіх граматичних формах, відповідно неповні омоніми – це слова, які лише частково збігаються в якійсь одній граматичній формі (рідко – у кількох). Визначення класифікації омонімів наразі є актуальним питанням, оскільки кожен науковець диференціює омоніми відповідно до своїх поглядів на це явище. В даний час не існує загальноприйнятої класифікації міжмовних омонімів.

I. Абсолютні міжмовні паралелі – одиниці мовних систем порівнюваних мов із семантичними структурами, що збігаються (зазначимо, що при такому підході це не означає, що вони в обох мовах мають однакову сітку парадигматичних, синтагматичних та епідигматичних зв'язків).

II. Часткові міжмовні паралелі – одиниці мовних систем з подібними, але розбіжними семантичними структурами або сферами функціонування.

Більш дрібні види: 1) міжмовні паралелі, розбіжні за структурою значень полісемічного слова, що є міжмовною паралеллю; 2) міжмовні паралелі, розбіжні за формою існування мови, до якої належать; 3) міжмовні паралелі, розбіжні за ознакою архаїчності; 4) міжмовні паралелі, розбіжні за стилістичним ужитком; 5) міжмовні паралелі, розбіжні за формою, але зближені між собою завдяки паронімічній атракції.

III. Порожні міжмовні паралелі – чисто фонетичні збіги мовних одиниць порівнюваних мов, що не мають ознаки семантичної подібності.

Якщо абсолютні міжмовні паралелі не становлять труднощів для лінгводидактики, то часткові та порожні часто стають перешкодою як під час навчання мови, так і в комунікативному акті. Цікаво, що якщо кількісний фактор для розглянутих явищ не відіграє особливої ролі (оскільки їх кількість незначна для будь-яких порівнюваних мов), то якісний (відмінності семантичної структури) і функціональний (частота в текстах певних типів і в акти спілкування) фактори визначають не лише необхідність поглибленого лінгвістичного вивчення часткових і порожніх міжмовних паралелей, а й важливість розробки практичних рекомендацій та посібників для їх диференціації конкретними зіставними мовами, тобто в кожному

практичному випадку — окремо. Останнє пов'язано з тим, що жодна теоретична класифікація не може замінити практичних мовних навичок і задовольнити практичну потребу розрізняти міжмовні паралелі, які не збігаються в конкретних мовах. (Чайка Л., 2008)

Висновки до Розділу 1

Омонімія - явище, поширене в різних мовах і різних аспектах. У будь-якій мові у світі, як відомо, кількість складів слова завжди обмежена, але значення, які вони передають, можуть бути нескінченними.

Омоніми - слова, що належать до однієї і тієї ж частини мови і однаково звучать, але різні за значенням. Розрізняють омоніми повні (у яких збігається вся система форм), часткові (у яких збігаються за звучанням не всі форми), прості (непохідні слова, що збігаються за звучанням) та похідні (що виникли у процесі словотвору)

Увага лінгвістів до питань омонімії зумовлена тим, що це явище характерне для всіх мов і є однією з проблем перекладознавства: дослідники зупиняються на різних об'єктах перекладу, які є джерелами суперечливих думок.

У лінгвістичній літературі всі слова двох або декількох мов, що мають близьке (з урахуванням фонетичних особливостей даних мов) звучання, але різняться в тій чи іншій мірі за значенням, найчастіше називаються міжмовними омонімами, хоча у подібного явища існують і інші назви: міжмовні лексичні відповідності .

Хибні друзі перекладача (*faux amis du traducteur*) – це слова у різних мовах, що мають подібну графічну та/або фонетичну форми, але що відрізняються смисловими значеннями. Вчені класифікують «хибних друзів» на часткові (розбіжність в одному або декількох дефініціях) і повні (усі семантичні значення різні). «Хибні друзі перекладача» досить широке поняття і включає міжмовні омоніми і пароніми, міжмовні квазісиноніми, етимологічні дублети і т.д.

За аналогією з внутрішньою омонімією класифікують фонетичні, графічні та фонетико-графічні міжмовні омоніми. Існують кілька класифікацій, якими вчені підрозділяють міжмовні омоніми на кілька видів, залежно від ступеня відмінності смислових значень. Найбільш поширена класифікація виділяє омоніми, з повною розбіжністю значень, з ідентичним

одним значенням, зі схожими декількома тлумаченнями, і четвертий вид виділяють омоніми, що означають одиниці виміру.

Міжмовні омоніми викликають труднощі не тільки у початківців, що вивчають іноземні мови, а й у фахівців із великим досвідом у сфері перекладу. Найчастіше помилки зустрічаються під час перекладу термінів науково-технічного та технічного характеру. У процесі вивчення даної термінології вчені розробили двомовні словники «хибних друзів перекладача». Найбільш ефективними вважаються словники, в яких містяться описи всіх значень, а також лексичні, граматичні та стилістичні особливості.

РОЗДІЛ 2. УКРАЇНСЬКО-ТУРЕЦЬКА ЛЕКСИЧНА ОМОНІМІЯ У СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНОМУ АСПЕКТІ

2.1. Види класифікації міжмовних омонімів

Як зазначає більшість дослідників, основна (і найважливіша) частина міжмовної омонімії існує на лексичному рівні – у категорії міжмовних лексичних омонімів. З погляду формального висловлювання міжмовні омоніми на зрізі утворюють кілька підтипів (груп), відмінності між якими зумовлені фонемними, звуковими та структурно-морфологічними кореляціями в українській та турецькою мовами. Це такі групи:

- міжмовні омоніми, які повністю збігаються формою висловлювання: укр. альянс – спілка, об'єднання на основі договірних зобов'язань, тур. *alyans* – перстень; укр. баян – велика вдосконалена гармонія зі складною системою ладів – тур. *baayan* – жінка привілейованих верств населення.

- міжмовні омоніми зі звуковими відмінностями (різний наголос): укр. ла'па - ступня чи вся нога у тварин та птахів, тур. *lapa'* – каша, в українській це іменник має наголос на першому складі, а в турецькій мові - на другому.

- міжмовні омоніми з графічно-фонетичними відмінностями: укр. палац – велика будівля з безліччю кімнат, яка є постійним місцеперебуванням царюючої особи, глави держави; тур. *palas* – розкішний гранд-готель ; укр. вуста - те саме, що губи або рот; тур. *usta*- людина, яка володіє досконало ремеслом з усіма тонкощами.

Стосовно українсько-турецької міжмовної лексичної омонімії слід також звернути увагу на особливості семантичних відмінностей. Таким чином, повністю однорідні міжмовні омоніми, як правило, є омонімічні пари одиниць, серед яких:

- 1.1. Ті, що цілком розійшлися в семантиці, через неспорідненість мов: укр. балада – “віршований твір на героїчну, легендарну або казкову тему”, тур. *balada* – “курча”; укр. бал – “великий вечір з танцями”, тур. *bal* – “мед”; укр. джем – “густе варення з фруктів або ягід, що має вигляд

желеподібної маси”, тур. – *set* означає сукупність предметів або осіб, зібраних за яким-небудь принципом (зібрання); укр. імла – “повітря густо насичене водяною парою, туман”, тур. *imla* – “диктант”; укр. патрон – “пороховий заряд, засіб вистрілу”, тур. *patron* – “господар”; укр. тільки – “майже, зараз, щойно”, тур. *tilki* – “лисиця”; укр. яма – “заглиблення в землі”, тур. *yama* – “латка”; та багато інших.

Причиною появи цих міжмовних синонімічних пар є випадковий збіг, ми не спостерігаємо подібності в семантиці проаналізованих лексичних одиниць .

1.2. Лексичні міжмовні омоніми, що позначають подібні сфери або частково збігаються за значенням. Серед таких: укр. барак – “житлове приміщення, призначене для тимчасового користування”, тур. *baraka* – “казарма” ; укр. будяк – “колюча трав’яниста рослина”, тур. *budak* – “гілка, пагін дерева”; укр. караван – “валка в’ючних тварин (верблюдів, мулів, ослів), що перевозять пустелею, степом вантажі та людей”, тур. *karavan* – “критий віз із кінною упряжкою”; укр. журнал 1. “періодичне друковане видання у вигляді книжки”, 2. “книга чи зошит”, тур. *jurnal* “інформація, яка не підлягає розголошенню, тримається в секреті від інших, таємна”; укр. кафтан “ жупан”, тур. *kaftan* 1. “верхній одяг без рукавів на зразок плаща”, 2. “покривало для подушки, ліжка”; укр. кавун 1. “баштанна сланка рослина з великими їстівними плодами”, 2. “круглий плід цієї рослини з солодкою червоною серединою”, тур. *kavun* “диня”; укр. кювет “водостічна канава вздовж шляху і залізничного полотна” – тур. *küvet* “ванна”. (Юзвяк, 2011)

Досліджуючи цю семантичну групу, можна припустити, що ці міжмовні омоніми виникли внаслідок звуження чи розширення лексичних значень окремих слів, оскільки вони позначають співвідносну сферу їх вживання на синхронному рівні існування мови .

Таким чином , українсько-турецький міжмовний омонім можна охарактеризувати як самостійне явище перекладної лексико-семантичної

системи, яка іноді відображає контактування мов на певному синхронному зрізі, однак у більшості випадків як випадковий збіг.

2.2. Структурно-семантичний аналіз

Аналіз «Етимологічного словника української мови» О. С. Мельничука (1982), «Українська мова: енциклопедія» В.М. Русанівського (2004) і «Етимологічно-семантичного словника української мови» І.І. Огієнка (1979) дозволив виділити такі міжмовні омоніми, що мають турецьке для походження:

баба, балик, бариш, баш, башка, бурун, дурак, ізюм, кабан, кара, кулак, саман, сарай, тузлук, чардак, яр, ястик.

Крім того, виділено лексичні одиниці української мови, запозичені з інших європейських мов та є омонімами для носіїв турецької мови, а саме:

банк, дар, жилет, канат, кум, рай, приз, сандал, сир, сон, тост, туз, туш, язик, фал, хам, куна, марка, пара, паста, яма.

Проникнення в українську мову наведених лексичних одиниць пояснюється всеосяжним впливом культури на розвиток та функціонування мови.

Дослідники вважають, що історичні, політичні, культурні, соціальні зміни в суспільстві завжди знаходили відгук у мові: межування носіїв української мови з іншими народами — носіями різних мов, торгіві, культурні, військові зв'язки України та країн Африки, Азії, Європи сприяли появі у українській мові нової лексики (Сімонок, 2015). Слід зазначити, що дані слова в процесі їх освоєння зазнавали різного роду змін (фонетичних, семантичних), підпорядковувалися законам розвитку української мови, його функціонально-стилістичним нормам. В них спостерігаються зміни і початкових споконвічних значень слів. Аналіз міжмовних омонімів дозволив

розділити їх на групи за лексико-граматичними та лексико-семантичними ознаками.

Міжмовні омоніми, що мають подібне написання та звукові подібності (однаковий наголос) в українській та турецькій мовах (додаток 1)

- Укр. балі́к ‘пров'ялена спинка риби’ — тур. *balık* ‘риба’
- Укр. баш ‘рівноцінний обмін’ — тур. *baş* ‘голова’
- Укр. дар ‘подарунок; здібності, хист’ — тур. *dar* ‘вузький, тісний’
- Укр. кула́к ‘кисть руки зі стислими пальцями’ — тур. *kulák* ‘вухо’

До другої групи відносяться міжмовні омоніми, що збігаються в написанні, але рази є вимовою, наголосом. Нижче наведено лексичні одиниці, які в українській мові мають наголос на першому складі, а в турецькій мові - на другий.

- Укр. ба́ба ‘жінка’ — тур. *babá* ‘батько’
- Укр. ба́нка ‘посудина циліндричної форми’ — тур. *banká* ‘банк’
- Укр. ка́ра ‘покарання, відплата’ — тур. *kará* ‘чорний; земля’
- Укр. ку́па ‘велика кількість чого-небудь складеного, зсипаного горою водному місці; гора’ — тур. *kupá* ‘посудина’
- Укр. ма́рка ‘знак оплати поштових, гербових і т. ін. зборів’ — тур. *marká* ‘бренд’
- Укр. па́ра ‘два однорідні або однакові предмети’ — тур. *pará* ‘гроші’
- Укр. па́ста ‘перетерті або розім'яті до пюреподібного стану плоди’ — тур. *pastá* ‘торт’
- Укр. ха́та ‘сільський одноповерховий житловий будинок’ — тур. *hatá* ‘помилка’

- Укр. яма ‘поглиблення у землі’ — тур. *yama* ‘плата’

До третьої групи слід віднести омоніми з частковою графічною зміною в обох мовах :

- Укр. балда [балта] ‘бовдур ,ледар’ — тур. *balta* [балта] ‘сокира’
- Укр. ізюм [ізіум] ‘сушені ягоди винограду’ — тур. *üzüm* [юзюм] ‘виноград’
- Укр. диван [диван] ‘рід великих м’яких меблів’ — тур. *divan* [діван] ‘турецька державна рада; збірка віршів’

Лексичну зміну наведених лексичних одиниць можна пояснити «прагненням носіїв мови поповнити, поглибити і розширити ставлення до предмету, деталізувати поняття ознаки у вигляді розмежування смислових і функціональних відтінків» (Мойсієнко, 2010).

2.2.1. Функціональний аналіз

Можна зазначити, що деякі з виявлених міжмовних омонімів відносяться до різних частин мови в українській та турецькій мовах. Наприклад: укр. баш, вживається у виразі баш на баш – присл.; тур. *baş* «голова» - іменник; укр. дар - іменник; тур. *dar* - прикметник . Дані лексеми широко поширені в публіцистичному, художньому стилях і в усно-розмовній мові. Розглянемо приклади з текстів публіцистичного та художнього стилів:

- а) Вчорашній обід був для мене незвичайним: сардини, балик, мариновані карасі, раковий холодець (М.Коцюбинський)
- б) А ви ще поп’єте порошки. Сестра принесе. Баш на баш. Згода? — він підморгує бабусі, мов давній змовник (О. Гончар)
- с) Він почав марить про свій магазин з тютюном, про бариші, про дівчат (І. Нечуй-Левицький)
- д) Саул, не будучи дурак, Набрав гарем собі чималий Та й заходився царювать (Т.Шевченко)

e) Панії стріляли навмання, не націлюючись, і не потрапляли в дичину. Згодом через ліщину прoderся дикий кабан і, засліплений переляком, прямував просто на намети. (І. Нечуй-Левицький)

f) Зціпив [Максим] зуби й так само зціпив кулаки до хрусту, опановуючи нерви (І. Багряний)

g) З обох боків спирають його [Дніпро] високі скелі, і біля Кичкасового перевозу тече він узенько, так що вже пором ходить на канаті (О.Стороженко)

h) Швидко той палац і обмазали. А тим часом будували.. комори, сараї, стайню (П.Мирний)

i) По Волхову, обминаючи острови, плив корабель — паруси шовкові, чардак муравлений, сходні золоті (Загреб., Диво, 1968, 401)

j) Жили в лугах та ярах віками. Кого не візьми — рідня: кум, сват, брат, племінник (Г.Тютюнник)

Багато з представлених лексичних одиниць відображає побутові реалії української лінгвокультури. Аналіз даних лексичних одиниць дозволяє виділити такі тематичні групи:

- назви їжі, продуктів, страв: балик, ястик, сир, паста;
- назви предметів одягу: жилет;
- назви предметів домашнього побуту: марка ,диван, канат, саман, сарай;
- назви реалій світу природи: бурун, яр, сандал, яма,коза, кабан;
- назви етнографічних (національно-культурних) реалій: бариш, козак, кум, тост, туз, туш;
- соматизми: кулак,язик.

Лінгвокультурологічний погляд також дозволяє виявити вживання даних лексичних одиниць у порівняльних конструкціях української мови як зразок для опису різних понять. Так, наприклад, лексема дурак може застосовуватися як зразок для опису історичних реалій: *Саул, не будучи*

дурак, *Набрав гарем собі чималий Та й заходився царювать* (Шевч., II, 1953, 352)

Лексична одиниця кулак застосовується як зразок для опису війська: *Збираючись в ударний кулак ,уцільнюючись, полки готувались до вирішального штурму* (О.Гончар «Прапорonosці»)

Лексема туз застосовується в якості еталона для опису якостей людини (про важливу, впливову людину):

Ні літературних, ні громадських тузів, звичайно, не було на ній [вечірці], — складалась вона виключно з мого читача — пролетарського студента, письменника (Вас., Незібр. тв., 1941, 203)

Проведений аналіз омонімів української та турецької мов дозволяє стверджувати, що більшість лексичних одиниць використовується як іменник. Омоніми можуть відрізнятися як сферою поширення, і сферою вживання: одні з них належать до групи загальноновживаної лексики, інші — до групи обмеженого вживання.

Слід зазначити, більшість запозичень з турецької мови означає абстрактні поняття, відображає повсякденні побутові реалії.

Висновки до Розділу 2

Наше дослідження на матеріалі української та турецької мов показало, що українсько-турецькі міжмовні омоніми представлені у всіх трьох різновидах,— це міжмовні фонетико-графічні (омоформи), графічні (омоформи) і фонетичні (омофони). На підставі формального та семантичного критеріїв українсько-турецька омонімія може бути кваліфікована як самостійне явище лексикосемантичної системи. Основними проявами міжмовних омонімів є звукове зближення слів- омофонії.

Ми зібрали і проаналізували лексичний матеріал, спираючись на лексикографічні джерела, класифікували міжмовні відповідності омонімічного характеру за двома основними критеріями: за відповідністю у плані вираження та план змісту, також простежили семантичні трансформації та виявили їх причини.

Наявність подібності в одному з компонентів плану вираження (при розбіжності в плані змісту) цілком достатньо для визнання існування омонімічних відносин між словами, тому що головною особливістю омонімів (як внутрішньомовних, так і міжмовних) є їх співвідносний характер, тобто здатність викликати асоціації один з одним.

Міжмовних відповідності омонімічного характеру об'єднує те, що вони практично однаковою мірою можуть становити труднощі щодо розуміння мови внаслідок своєї здатності викликати лексичну інтерференцію.

Інтерференція, пов'язана з міжмовними явищами омонімічного характеру, може призвести не тільки до помилок у розумінні та побудові мови, але також, ставши асоціативною нормою для представників конкретної мовної спільноти за активної двомовності, може спричинити запозичення окремих значень або слів.

Для вирішення вищезгаданої проблеми створюються словники "хибних друзів перекладача" з докладним описом значень таких слів у зіставлюваних мовах та правил їх вживання. Особливо актуальним на

сьогоднішній день є складання словників-списків термінів (для зручності використання розділених за сферами вживання), які включали б усі види міжмовних відповідностей омонімічного характеру. У деяких випадках неправильний переклад омонімічних слів може мати дуже небезпечні наслідки, наприклад, при перекладі медичних та технічних текстів-інструкцій.

ВИСНОВКИ

Питання двомовності, багатомовності, міжмовного спілкування завжди привертали увагу мовознавців. Протягом історії розвитку суспільства між людьми склалися військові, економічні, політичні та культурні відносини, долаючи різні бар'єри, в тому числі й мовні. Загальновідомо, що за допомогою міжкультурної комунікації та перекладу ми можемо подолати мовні бар'єри, які завжди ускладнювали процеси інтерференції.

В результаті дослідження лексична міжмовна омонімія була визначена як слова двох і більше мов відповідні один одному хоча б в плані вираження (фонетично та/або графічно) у всіх або деяких граматичних формах, і при цьому різняться в плані змісту.

Ми вивчили ряд робіт видатних лінгвістів присвячених проблемам омонімії та міжмовної омонімії в українській та турецькій мові та встановили, що деякі питання міжмовної омонімії ще недостатньо вивчені у тюркології.

Під час виконання курсової роботи, були виконані поставлені завдання. Скористались словниками І. Z. Eyüboğlu 'Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü', словник Турецького лінгвістичного товариства онлайн "Türkçe Sözlük", Мельничук О.С Етимологічний словник української мови, Огієнко Митрополит Іларіон Етимологічно - семантичний словник української мови, Русанівський В.М. Українська мова : енциклопедія.

В результаті нашого дослідження було зібрано омонімічний матеріал на основі лексикографічних джерел. Перше за все, були розкриті основні питання, що стосуються опису загальних понять міжмовної омонімії. Далі нами були виявлені різні класифікації омонімії української та турецької мов, аспекти вивчення омонімічних одиниць, групову класифікацію міжмовних омонімів. Ми зібрали та проаналізували лексичний матеріал на основі

лексикографічних джерел і класифікували міжмовні відповідності омонімічного характеру за двома основними критеріями: за відповідністю у плані вираження та план змісту, також простежили семантичні трансформації та визначили їх причини.

Таким чином, ми спробували показати, що українсько-турецька міжмовна омонімія відносяться до групи слів, яка утворилася не тільки через формальну подібність, а й семантичну відмінність раніше одного багатозначного слова.

ÖZET

Sesleri ve heceleri aynı olan ancak dilde anlamları farklı olan sözcüklere eş sesli sözcükler denir. İlişkili diller arasında yaygın olarak bulunan eş anlamlılar, dilbilim araştırmalarına konu olmuş ve tamamen farklı diller arasında eş anlamlılıkların oluşabileceği gözlemlenmiştir. İki farklı dil arasında gözlenen homojen kelimelerin çeviride bir takım sorunlara yol açtığı gözlemlenmiştir. Dilbilimciler, çeviride neden oldukları sorunlardan dolayı farklı diller arasında ortaya çıkan eş anlamlıları incelemiş ve tespit etmişlerdir. Bu bağlamda, farklı diller arasında meydana gelen eş anlamlıları tespit etmeye yönelik araştırmalar yapılmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Ukraynaca-Türkçe diller arası eşadlılığın işlevsel ve yapısal-anlamsal özelliklerini incelemektir.

Formüle edilmiş hedefe ulaşmak için aşağıdaki görevler çözülmelidir:

- "eşadlılık" kavramını tanımlamaya yönelik genel bilimsel yaklaşımları vurgulayın

- "çevirmenin sahte arkadaşları" ve "diller arası eşadlılık" kavramlarını keşfetmek

- oluşum nedenlerine bağlı olarak "çevirmenin sahte arkadaşları" gruplarını karakterize edin

- diller arası eşsesli yazışmaları iki ana kritere göre sınıflandırmak: anlatım ve içerik açısından yazışma

- çeviri sırasında işlevsel ve yapısal-anlamsal dönüşümleri izleyin

Bu çalışmanın amacı, Ukraynaca ve Türkçe dillerinde eşadlı bir yapıya sahip diller arası sözlüksel yazışmalardır.

Bu çalışmanın konusu, Türk ve Ukrayna dillerinin malzemesine dayalı olarak diller arası eşadlılığın biçimsel ve yapısal-anlamsal özellikleridir.

Ukraynaca ve Türkçe arasındaki sesteş sözcüklerin analizinde, bu diller arasında eşsesliliğin ortaya çıkma nedenleri araştırılmış ve:

- Dillerin biçimleri ve özellikleri,

- Dillerdeki lehçeler
- Özel isimlerin dillerdeki deęişkenlięi gibi etkenler dikkate alınır.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Ангарова, Л.М., Васильєва, О.М (2005) .Методичні вказівки до курсу “Перекладацький аналіз науковотехнічного тексту” на тему “Інтернаціоналізми та “хибні друзі перекладача” в науково-технічній літературі” (для спеціальності “Переклад”) : Маріуполь, 34 с.

Булаховський , Л.А. (1978) .*З життя омонімів* . Збірник наукових праць. У 4-х т. Київ

Голянич, М.І, Бабій, І.О ,Стефурак, Р.І (2011). *Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія* . За редакцією Голянич ,М.І . Івано-Франківськ : Сімик, 272 с.

Гуревич, Т.(2007). *Міжмовна омонімія, паронімія (на прикладі англійської мови)*. «Помилкові друзі перекладачів». М: Журнал «Знання. Розуміння. Уміння»

Демська, О. (2019) . Розділ VIII. *Хроніки , рецензії й анотації: кваліфікація омонімії рецензія на книгу: Демська О. 10 історій про омонімію*. Харків: ранок, 96 с.

Лабенко, О. (2011) .*Гене́за міжмовної омонімії у неспоріднених мовах (на матеріалі французької та української мов)*. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. Вип. 27. С. 137–141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pssrtt_2011_27_19

Мельничук ,О.С .(1982). *Етимологічний словник української мови: В 7 т. – Т. 1: А–Г* . Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), І. К. Білодід, В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. К.: Наукова думка, 632 с.

Мініахметова , Е.Х. (2007). *Омоніми у турецькій мові*. Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Сер.: Філологія. Т. 20 (59) № 5. С. 206-214

Мойсієнко, А.К. (2010). *Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник*. А.К. Мойсієнко, О.В. Бас-Кононенко, В.В. Бондаренко та ін. К.: Знання, 270 с

Навроцька, І. (2015). *Фунціональний аспект розмежування омонімії та полісемії іменників у сучасній англійській мові*. Науковий вісник Східноєвропейського нац. ун-ту імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. Луцьк, №3(304). С. 87–93.

Нікіфорова, С. (2017). *Проблема вживання «помилкових друзів викладача» у роботах студентів*. Наукове мислення : зб. ст. уч. XV Всеукр. пр.-пізн. інтернетконференції «Наукова думка сучасності і майбутнього» (27 листопада – 7 грудня 2017 р.). Дніпро, С. 50–52.

Огієнко, І (1979). *Етимологічно - семантичний словник української мови*. Вінніпег, Канада : Накладом товариства " Волинь "

Олійник, І.С (1973). *Омоніми в українській мові*. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія . За заг. ред. І.Л.Білодіда. К.: Наук, думка, С. 45-78.

Паламарчук, О. (1995) . *Чесько-українські «Підступні друзі перекладача» як проблема лінгводидактики*. Словенія. С. 25–29

Русанівський, В.М.(2004) *Українська мова : енциклопедія*. НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В. М. Русанівський (та ін.). Вид. 2-ге, випр. і допов. Київ: Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана

Сидорук, Г., Шостак, Н. (2017). *Міжмовні омоніми як об'єкт лінгвістичного дослідження та перекладацькі прийоми їх вирішення*. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Філологічні науки». Вип. 272. С. 206–212.

Сімонок ,В. П. (2015). *Лексичні запозичення в українській мові: історикосоціолінгвістичний аспект*. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Філологічні науки. Кн. 1. С. 89–94.

Турчина, А. А. (2013) . *Дистрибуція міжмовних омонімів у системі повнозначних частин мови . Мовні і концептуальні картини світу*. Вип. 43(4). С. 180-187

Юзвяк, І.П (2011). *Українсько-турецька лексична омонімія у функціонально-семантичному аспекті* .Культура народів Причорномор'я. № 199, Т. 2. С. 101-103. Бібліогр.: 8 назв. укр.

Фаріон, І. Д. (2013). *Мовна норма: знищення, пошук, віднова : монографія*. Івано-Франківськ : Місто НВ, 332 с

Філак , І. З (2002). *З українсько-словацької міжмовної омонімії* . Carpatica – Карпатика. Вип. 17: Українсько-словацькі взаємини в галузі історії, літератури та мови. Ужгород, С. 325 – 329.

Чайка, Л.В. (2008). *Загальнолінгвістичний потенціал проблеми міжмовних паралелей* . Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи. № 2. С. 295-30

Чижикова А., Медвідь, О.М (2007). *Омонімія термінів*. Матеріали науково-теоретичної конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів гуманітарного факультету: 23–27 квітня 2007 року. Суми : СумДУ, Ч. 1. С. 47–48.

Al-Wahy, A. S. (2009). *Idiomatic false friends in English and modern standard Arabic*. Babel 55 (2), 101-123

Demir , T. (2006). *Türkçe Dilbilgisi*. Kurmay Yayınevi. Ankara

Eyüboğlu İ . Z. (1991) *Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü*. Say Yayınları.İstanbul

Gouws, R. H, Prinsloo, D.J.and de Schryver, G. M. (2004). *Friends will be friends-true or false. Lexicographic approaches to the treatment of false friends*.

[Electronic version] EURALEX 2004 Proceedings. Issues of Lexicographic Relevance, 797-806

Granger, S. and Swallow, H. (1988). *A kaleidoscope of translation difficulties*". [Electronic version]. *Le Language et l'Homme*, 23 (2), 108-20

Günay, D. (2007) *Sözcükbilime Giriş*. Multilingual Yayınları, İstanbul, 2007, 311 s.

Koessler, M. and Derocquigny J. (1927). *Les faux amix on les trahisons du vocabulaire anglais: conseils aux traducteur* . Paris

Newmark, P. (1988). *A text book of translation*. London, New York, Amsterdam: Prentice Hall

O'Neill, M. and Casanovas Catalá, M. (1997). *False friends: A historical perspective and present implications for lexical acquisition*. [Electronic version] : Barcelona. *English language and literature studies*, 8, 103-115.

Додаток 1

Балік ‘пров'ялена спинка риби’	Balík ‘риба’
Балабáн ‘трав'яниста рослина зі суцвіттями білих квіток’	Balabán ‘великий, крупний, здоровенний’
Банк ‘фінансова установа’	Bank ‘лава’
Баріш ‘прибуток, дохід’	Barış ‘світ’
Баш ‘рівноцінний обмін’	Baş ‘голова’
Башка ‘зневажлива назва голови’	Başka ‘інший’
Бурún ‘піниста хвиля’	Burún ‘ніс’
Дар ‘подарунок; здібності, хист’	Dar ‘вузький, тісний’
Дурáк ‘нерозумна людина’	Durák ‘автобусна зупинка’
Жилét ‘короткий чоловічий одяг без коміра та рукавів’	Jilet ‘лезо’
Ізю́м ‘сушені ягоди винограду’	Üzüm ‘виноград’
Кабáн ‘дика свиня’	Kabán ‘куртка’
Кула́к ‘кисть руки зі стислими пальцями’	Kulák ‘вухо’
Канáт ‘товста мотузка з волокон’	Kanát ‘крило’
Кент ‘друг, хлопець’	Kent ‘населений пункт, більший за місто чи округ’
Козá ‘рогата жуйна тварина’	Kozá ‘кокон для лялечки’
Кум ‘хрещений батько по відношенню до батьків хрещеника’	Kum ‘пісок’
Рай ‘за релігійними уявленнями місце	Ray ‘рейки’

вічного блаженства'	
Приз 'нагорода'	Priz 'розетка'
Самán 'цегла-сирець'	Samán 'солома'
Сандál 'рід тропічних дерев'	Sandál 'човен'
Сарáй 'нежитлове приміщення для зберігання майна, утримання худоби'	Saráy 'палац'
Сир 'харчовий продукт який одержують із молока при його сквашуванні й відокремленні сироватки'	Sır 'таємниця'
Сон 'фізіологічний стан спокою організму людини і тварини'	Son 'кінець'
Талán 'успіх, щаслива доля'	Talán неорганізований, пограбований'
Тост 'коротка промова з побажаннями'	Tost 'сендвіч'
Туз 'старша гральна карта'	Tuz 'сіль'
Туш 'фанфара; чорнофарба'	Tuş 'кнопка'
Фал 'трос, мотузка для підняття вітрил, сигнальних прапорів'	Fal 'ворожіння'
Тузлúk 'розчин для засолення'	Tuzlúk 'сільничка'
Хам 'грубіян'	Ham 'нестиглий'
Чардák 'палуба судна'	Çardák 'альтанка'
Яр 'крутий берег, урвище'	Yar 'улюблений'
Язік 'рухливий м'язовий орган у ротовій порожнині'	Yazık 'гріх, жаль'

Ястік ‘ ікра осетрових риб’	Үастік ‘подушка’
-----------------------------	------------------